

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

Nr 1

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

Redaktion: Styrningsgatan 1, Stockholm. - Tel. 60 63 08. - Postgiro 4870.

Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1941

23 årgången

Erfarenheter från brandtjänsten under luftskyddstillståndet 1940.¹

Av brandchefen Nils Grönvall.

En överblick över de erfarenheter på brandtjänstens område, som luftskyddstillståndet givit vid handen, blir, när den göres av endast en person, med nödvändighet i stor utsträckning lokalt betonad. Med andra ord, det blir i första hand erfarenheter från Göteborg, som jag har att komma med. Troligen äro emellertid vissa av våra erfarenheter allmängiltiga, varför jag vågar hoppas kunna ge några synpunkter av värde för alla.

En lämplig uppdelning av de frågekomplex, som nu avses, är att följa de olika etapperna i brandtjänsten, alltså det allmänna luftskyddets, industriluftskyddets och hemskyddets brandtjänst.

¹) Föredrag vid årsmötet i Stockholm 1940.

Det allmänna luftskyddets brandtjänst.

Det allmänna luftskyddets organ för brandtjänsten är brandkåren. För att kunna ge en någorlunda riktig bakgrund åt erfarenheterna beträffande brandkårsorganisation och tjänst under luftskyddstillståndet är det nödvändigt att ge en kort sammanfattning av Göteborgs brandkårs krigsorganisation samt nämna något om hur planerna för övergången från fredsorganisationen voro beskaffade. Samma metoder som i Göteborg hade f. ö. i nära samarbete med Göteborgs brandkårs ledning legat till grund för planläggningen för övriga brandkärer inom Göteborgsortens luftskyddsområde, alltså Mölndal, Västra Frölunda, Partille m. fl. orters brandkärer.

*Vi hade k
en såren's
ocast. Da
ni bättre k
med omvärld
-k brandkär*

Själva *luftskyddsplanen* var relativt kortfattad, man skulle kunna kalla den ett motiverat register till ett system av bilagor, där varje bilaga utgjorde en utredning av alla detaljer inom en viss del av organisationen, t. ex. förteckning i form av kortsystem på alla uttagna hjälpbrandmän, fördelning i form av tabell av tillgänglig materiel på de olika krigsenheterna, förläggningslokaler, vattenförsörjningsplan o. s. v. Denna metodik medför betydande fördelar, främst däri att varje förändring i utgångsläget för planläggningen snabbt och utan genomgripande förändringar i hela planen kan genomföras.

Grundtanken har sålunda varit den, att planen aldrig får bli en pappersplan, som utgår från en tänkt materielltillgång, vilken man hoppas kunna uppnå någon gång i en framtid, utan en luftskyddsplan skall kunna förverkligas i vilket ögonblick som helst. Detta har naturligtvis ej fått undanskymma nödvändigheten av förstärkningar beträffande materiel.

En annan bärande grundsats i planläggningen har varit den, att ett visst antal enheter — 15 hjälp-enheter — skulle vara mera lätt-rörliga och i vissa lägen kunna utrycka utan något längre rekvisitionsförfarande, medan andra starkare enheter — 16 släckningsenheter — skulle bilda brandkårens slagstyrkor, fast sammanhållna i brandchefens hand.

I övrigt kan beträffande planläggningen sägas, att vid luftskyddstillståndets anfallande i april månad 1940 voro *motorsprutor* beställda till alla enheter, även hjälpenheterna. Dessa motorsprutor hade emellertid ej hunnit levereras, varför endast 15 av de 31 enheterna omedelbart kunde utrustas med pumpar. Efterhand som de beställda motorsprutorna anlände, kunde planerna omedelbart utvidgas, så att nu alla enheterna utom

fyra ha maskindrivna pumpar. Vidare kan tilläggas att ett så stort antal *hjälpbrandmän* funnos utbildade, att t. o. m. en del utbildade ej behövde inkallas. Flertalet hjälpbrandmän utgjordes av ynglingar i 17—20 års åldern och voro rekryterade från tekniska gymnasiet och andra högre läroanstalter (c:a 120), scoutkårer (c:a 50) och från idrottsföreningars junioravdelningar (c:a 50). Dessutom fanns ett mindre antal äldre män enrollerade och utbildade.

Planen förutsatte vidare, att ambulanstjänsten skulle överlämnas till sjukhusdirektionen.

För varje enhet voro s. k. mobiliseringsportföljer upprättade. Dessa innehöllu utdrag ur planläggningen just för den enheten, instruktioner för befälhavaren m. m. Systemet medför högst betydande fördelar. Var och en vet exakt sina åligganden, och allt onödigt och irriterande spring och frågande bortfaller.

Det sagda må vara tillräckligt om planläggning och organisation.

Den 9 april 1940 anbefalldes *partiellt luftskyddstillstånd* från kl. 12.00 den 10 april, och i radio talade en representant för luftskyddsinspektionen om, vad detta innebar. Av detta tal fick vi ute i landsorten det bestämda intrycket, att det partiella luftskyddstillståndet innebar beträffande brandkåren att full krigsberedskap skulle intagas, när sådana uttryck som "högsta beredskap" och "slagstyrka" användes. Under den 9 ingick emellertid till luftskyddschefen andra direktiv, som meddelade att endast förberedelser skulle vidtagas; någon inkallelse av folk o. s. v. skulle ej ske. På västkusten kände vi kanske händelsernas tryck starkare än på annat håll, varför alla semestrar vid brandkåren återkallades, och all personal togs i anspråk för att vidtaga alla möjliga förarbeten till en eventuell full beredskap. Dessutom

gjordes en "prov mobilisering". Den 10 april innönstrades alla bilar, och order gavs att de dagen därpå, alltså den 11 april, för fullständig prov mobilisering av hela organisationen skulle stå till brandkårens förfogande.

Kl. 9 inryckte alla de inkallade hjälpbrandmännen till huvudstationen, där de utrustades med överdragskläder, hjälm och gasmask samt fördelades på de olika enheterna i huvudsak efter bostadsband. Kl. 11.15 voro alla enheter utrustade och uppställda på sina platser, där under befälhavarens ledning de förarbeten, som fingo och kunde göras, verkställdes. Kl. 17 samma dag avslutades prov mobiliseringen. Bilarna återlämnades, men eftersom lokalerna ej fått rekvireras måste utrustningen lagras å fredsstationen, upplagd i högar, en för varje enhet och nummerad. Hjälpbrandmännen behöll sin utrustning men fingo återgå till sina hem. Brandkåren blev sålunda åter en fredsorganisation men med krigsorganisationen latent.

Alla hjälpbrandmän inkallades till olika stationer under den 13 och 14 april till kompletterande utbildning. På grund av semestrarnas indragning blev personaltillgången rikligare, och med svaga besättningar ur enbart yrkesbrandkåren höllos den 12—14 vissa enheter uppställda på sina krigsbrandstationer. Denna åtgärd vidtog i huvudsak för att ej ha brandkårens svärersättliga materiel i allt för hög grad anhopad på brandstationerna.

På morgonen den 12 april gavs i Göteborg flyglarm. I beredskapen ingick, att all fri yrkespersonal och hjälpbrandmännen skulle inställa sig å depåstationerna d. v. s. i detta fall fredsstationerna, den enda tänkbara utvägen, då krigsstationernas lokaler voro tomma och låsta. Erfarenheten nummer ett blev då, att brandkåren under

ett kritiskt moment befann sig i ett utomordentligt svårt läge med stor anhopning av personal och materiel å fredsstationerna. Bilarna för hjälp enheterna voro återlämnade med order att vid plötslig alarm på nytt inställa sig. De kommo emellertid långt efter folket — i den mån de kommo alls. Jag vågar därför påstå, att ett dylikt halvtillstånd är utomordentligt farligt, och det måste framhållas att luftskyddsberedskapen i så kritiskt läge som det dåvarande, när smällarna från krigshändelserna i västerhavet hördes ända in till Göteborg, var för låg, beroende på de tveksamma direktiv, som erhöles från högsta ort.

Den 15 april gavs emellertid order om högsta beredskap. Bilarna och lokalerna rekvirerades, och all personal inkallades. På c:a 2 timmar var hela kåren fullt krigsorganiserad, och redan första kvällen hade praktiskt taget alla förläggningar fått kasernmateriel. Vissa svårigheter vid genomförandet gävo omedelbart värdefulla erfarenheter.

1. Lokaler hade rekognoscerats med tanke på att evakuering samtidigt skulle anbefallas. Lägenheter för förläggningarna voro därför förutsatta såsom tomma på sina invånare. Vid planläggningen hade nämligen utgåetts från att brandmannen är en "soldat på hemmafrenten". Under krig har han icke rätt att göra anspråk på fredstidens fritid. Han skall vara i ständigt tjänst och liksom soldaterna erhålla en viss längre permission någorlunda regelbundet. Planläggningen utgick från 4 dagar sammanhängande ledigt per 24 dagars period. I kuststaden Göteborg, med i det läget trolig anfallsrisk från havet, vågade vi ej vänta med personalens inryckning till tjänstgöringsplatserna ända tills flyglarm gavs. Därav följde också, att möjligheter till drägliga hygieniska

Naturligt

Om minns
av en skrivelse
att den följde
den och den
bilarna till

V. K. K. K.
S. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.

F. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.

förhållanden måste finnas såsom ordentliga tvättmöjligheter, möjlighet att torka persedlar o. s. v. Därav följde att någorlunda hyggliga lägenheter hade rekviderats.

Svårigheterna att komma till bebodda lägenheter löstes emellertid i stort sett tillfredsställande, trots det intrång, som gjordes i hemlivet för invånarna. I vissa fall måste emellertid ändringar omedelbart vidtagas, när friktionerna blevo för stora.

2. *Förplägnadstjänsten* var så planlagd, att vi i närheten av varje förläggning hade ett matställe, där två mål per dag skulle intagas enligt en viss uppgjord standard. Därjämte hade varje befälhavare rätt att ordna ett mellanmål med varm dryck och smörgåsar, varvid ingredienser fingo inköpas från viss angiven affär, under det att tillagningen sköttes i förläggningen.

Denna form visade sig snabbt icke lämplig. Dels blev mathållningen på olika håll väsentligt olika, och dels blev priset högst varierande. Viktigare var emellertid, att det ibland ej gick att få mat. "Fredseldsvådor" måste släckas, och tiden för matställets öppethållande överskreds, så att improviserade måltider måste anordnas. Hade ofred utbrutit hade dessa olägenheter ej gått att bemästra. För brandkåren ensamt eller eventuellt även för andra organisationer bör särskild mathållning centralt vara ordnad. Man får helt enkelt rekvirera ett eller ett par lämpliga restauranter, där mat kan hämtas på i regel bestämda tider, men, när händelserna omöjliggör detta, skall brandmanskapet kunna få middag om så vore mitt i natten.

Denna detalj är ännu ej ordnad, men om på nytt högsta beredskap kommer att intagas, blir det nödvändigt att förfara så. Det må sedan kosta en del pengar, men även

för hemmafrontens soldat är förplägnadstjänsten av största vikt.

3. *Manskapets utrustning* måste förbättras. Under krig blir eldsvädefrekvensen i ett utsatt samhälle troligen så stor, att den största noggrannhet måste ägnas åt denna detalj. Det vore ju fatalt om brandkåren efter några dagar ej skulle kunna fungera ordentligt, enär alla personalens persedlar äro nedsmutsade eller blöta. En ordentlig eldsläckningsdräkt, som bevarar plaggen inunder torra, är nödvändig. Den i Finland använda dräkten med gummistövlar, oljebyxor och oljerock är i stort sett lämplig. Här får man icke snegla på kostnaderna eller på vem, som skall bestrida desamma.

4. *Förbandens sammansättning* med en stomme av yrkesfolk kompletterad med erforderligt antal hjälpbrandmän befanns lämplig. Åtskilliga eldsvådor släcktes av dylika förband med förvånansvärt gott resultat. Skall här ges några uppslag, torde det enligt mitt förmenande vara, att en form av ungdomsvärnplikt för 17—20-åringar borde införas, där en del av det värnpliktiga manskapet gjorde brandkårstjänst och utbildades i fred, rejält och ordentligt. Erfarenheten säger mig att *de unga pojkar*na måste bilda hjälporganisationernas massa, enär äldre karlar bli ganska svåra att avvara efter en mobilisering. De behövas inom produktionsapparaten bättre än ungdomarna. Jag vill belysa detta med ett exempel. När motorsprutorna till Göteborg anlände, inkallades 64 äldre män för utbildning och placering på enheterna i huvudsak såsom chaufförer och motorsprutskötare. Av de kallade kunde 22 användas, de övriga hade bevisligen sådan ställning hos sina arbetsgivare, att det icke varit rätt att disponera dem i brandkåren. En del av de kallade voro

Stövlar
ka v
men icke
mera
amma.

därtill olämpliga för brandkärstjänst.

5. *Samverkan med andra brandkärer* är under krig av största vikt. Vissa förarbeten voro redan gjorda före luftskyddstillståndet. Alla organisationsplaner för Göteborgs förorter voro upprättade i samarbete med Göteborgskårens ledning. Vid luftskyddstillståndets anbefallande yppade sig vissa *svårigheter av förbindelse teknisk natur*. Göteborgs telefonnät men ej dess förorters är automatiserat. Nu utfärdade Telegrafstyrelsen vissa föreskrifter för telefontrafiken vid flyglarm. Dessa upptogo bl. a. att personalen vid manuella stationer skulle få uppsöka skyddsrum. Vad medför då detta? Inom t. ex. Möln dal hade varje luftskyddsförband en apparat uppkopplad vid flyglarm till en annan apparat i ledningscentralen, men i övrigt var Möln dal en isolerad telefon-ö. Signal utifrån kunde ju ingen besvara, och enär uppringningen från Göteborg skedde med automat, som valde en av 30 linjer, kunde någon viss Göteborgs linje ej uppkopplas. Samma var förhållandet i övriga förorter. Direkta ledningar kunde naturligtvis ordnas med stora kostnader, men överhuvud taget visade det sig svårt att vidtaga några extra åtgärder för telefonförbindelsernas ordnande efter krigsbehovet. Dylika frågor *måste* snarast ordnas för hela landet i samarbete mellan luftskyddsinspektionen och telegrafstyrelsen.

Vad som nu sagts kan betecknas såsom de mest påtagliga lärdomarna från brandkårens övergång till full krigsberedskap. Det är detaljer, som icke fungerat tillfredsställande, men förglömmas får därför ej, att i huvudsak allt gick väl, och planläggningarna höllo i stort sett måttet.

Den högsta beredskapen upprätthölls under tiden 15—18 april, varefter en avslappning inträdde. Den

na kunde emellertid ske utan större olägenheter. Alla fordon stodo på sina platser, alla förläggningar voro klara o. s. v., och vid minsta fara inryckte manskapet perfekt. I mån som sommaren kom, inträdde givetvis under söndagar med vackert badväder en försvagning, varken yrkesbrandmännen eller hjälpbrandmännen fingo emellertid lämna Göteborg utan tillstånd men även inom staden finnas badplatser, koloniområden o. s. v. Vid passerandet av en militär vägspärr fann jag till min förvåning att militären, sedan flyglarm givits, ej släppte igenom luftskyddspersonal, även om denna kunde legitimera sig med fastställd armbindel. Dylika frågor måste givetvis ordnas genom samarbete mellan militärer och luftskyddets ledning.

Efter den 18 juni mildrades beredskapen, sedan vissa regler utfärdats av regeringen. Brandkåren befinner sig nu i det latenta beredskapstillstånd, som rådde mellan den 10—15 april, men erfarenheterna från denna tid hava tillämpats. Under sommarmånaderna med semestertid och annat ansågs det nödvändigt att kompensera den långa samlingstiden, med massor av hjälpbrandmän ute på semester runt om i landet och 10 % av yrkesbrandmännen därtill semesterlediga, med en högre omedelbar beredskap, varför 30—36 hjälpbrandmän av typen skolorndom hela sommaren legat kasererade å brandkåren i 23-dagars perioder. Intrycket av dessa hjälpbrandmän blir, att det varit en utmärkt trevlig samling ungdomar, som med liv och lust — och naturligtvis en hel del pojkkäckt skämt — tagit sina uppgifter både med allvar och gott humör. Sedan semestertiden i stort sett upphört, äro endast 5 hjälpbrandmän och 2 pensionerade brandmästare efter den 26 augusti inkallade för vård av viss luftskyddsmateriel m. m.

ut-för-ly-ke
a. d. m. m. m.
ä. o. k. l. e. n. e.

I stort sett tror jag mig till sist kunna försäkra, att det allmänna luftskyddets brandtjänst, trots vissa svårigheter, fungerat väl, och — även om allvaret tillstött — skulle provet bestått. Jag vill endast tillägga, att genast vid luftskyddstillståndets anbefallande en *depåutbildning* enligt plan startades, så att vi nu utan någon som helst omgång kunna utöka organisationen, ersätta förluster o. s. v. I allt finnes nu inom Göteborgsortens luftskyddsområde 74 rörliga brandavdelningar med 70 maskinpumpar till förfogande. I denna summa ha då inräknats 31 enheter från Göteborgs brandkår, 16 brandkårsenheter från förorterna, 10 enheter från kommunala verk i Göteborg, varav 8 från hamnen, och 17 industribrandkärer. Samordnandet av de olika enheterna är avslutat, och samövningar komma snart att organiseras.

Industriluftskyddets brandtjänst.

Även på detta område är en återblick av nöden.

Jag tror, att det påståendet är riktigt, att, så snart man givit sig utom de direkta luftskyddsmännens krets, allmänhetens och myndigheternas "tröghet" gjort arbetet ganska tungt. Detta gäller även industrierna. En lagändring blev som bekant snart nödvändig, enär det på frivillighetens väg blev svårt att få enskilda juridiska eller fysiska personer att inköpa luftskyddsredskap i tid. Jag syftar alltså på skyldigheten för enskild att inköpa brandredskap i fred, sedan föreläggande härom utfärdats.

I de större samhällena finns säkerligen tillräcklig sakkunskap hos vederbörande brandchef och hans befäl. Många industriledare hade säkerligen inför ett *äläggande* lojalt skaffat brandredskap, men

nu uppsköts anskaffningen, till dess luftskyddstillstånd hade proklamerats, och leveranstiderna för materielen blevo mycket långa.

Inom det förebyggande brandskyddets område har utan tvekan den hjälp, som från brandsinspektörerna lämnats, varit av största värde. Brandbefälet, vars uppgifter i oerhörd grad ökats, samtidigt med att antalet befattningshavare genom mobilisering minskats, har i viss utsträckning måst låta anstå med det förebyggande arbetet för mera aktuella uppgifter. Beträffande denna fråga vill jag emellertid framhålla följande. Industriens utveckling till stor-industri har medfört vissa reträtter för brandskyddet. Värdeanhopningen är en sak, och en annan må därjämte påpekas. Den vid en stor industri löpande tillverkningsmetoden har medfört, att sektioneringen försämrats i viss — ibland betydande — mån. Häråt har ibland intet kunnat göras. Ibland hava genom själva inredningens mindre brännbarhet vissa fördelar vunnits, och i moderna byggnader har brandsäkert byggnadssätt valts. Schematiskt kan sägas, att en tidigare vertikal uppdelning av en industri i olika riskzoner till en del ersatts med en horisontell — genom brandsäkra bjälklag mellan de olika våningarna. Fortfarande schematiskt kan ur luftskyddssynpunkt sägas, att denna utveckling är av ondo. Sedan bjälklagen efter bombträff söndrats, äro de horisontella sektionerna borta. Här om någonsin kräves ett intimt samarbete mellan industriell- och brandskyddssakkunskap.

I övrigt är att anteckna som erfarenheter från industriens brandtjänst, att erbjudande om hjälp med planläggning och utbildning av personal, som brandkåren redan vid Münchenkrisen 1938 gjorde till de större industrierna, i stort sett

förklingade ohörda. Vid krigsutbrottet 1939 kommo en del, vid finska krigets början i december många, men långt ifrån alla, men vid luftskyddstillståndet 1940 kommo *alla* på en gång och ville ha hjälp, huvudsakligen med brandskyddet, och de kommo till *brandchefen* ej till luftskyddschefen. Med uppbyggande av alla krafter kunde instruktörer ställas till förfogande, fast nog var det svårt ibland.

Jag kommer i slutorden in på samma sak, men jag vill även i detta sammanhang understryka, att *brandchefen* skall i luftskyddets brandtjänst ges en mycket mera självständig ställning än vad nu är fallet. Om exempelvis i brandredskapsfrågan rätt till åläggande vilat på brandchefen, tror jag t. ex. att mycket mera skulle varit klart i april 1940.

Ganska snart kom industriens brandtjänst i funktionsdugligt skick, men efter arbetets slut var beredskapen alldeles för låg. Det var ofta en liten patrull på ett par tre man, som skulle svara för nattberedskapen. Luftskyddstillståndet, just då i varje fall, var väl tillkommet på grund av en akut krigsfara. Vid en stor Göteborgsindustri bevakades denna dag och natt av ett 20-tal man militär, mot sabotörer förmodar jag. Mot sabotören elden bevakades den nattetid blott av en patrull om tre man. *Jag tror, att en av de viktigaste erfarenheterna på luftskyddets brandtjänst blir, att industriens män icke rätt förstått vikten av ständig brandberedskap under orostider.* Naturligt kanske med tanke på kostnaderna. Här borde emellertid finnas de vidaste möjligheter för samarbete med de anställda. Icke behöver det väl bli så betungande för de anställda att i krigstid utan ersättning göra beredskapstjänst även nattetid. Här finns riklig plats för den känsla av samhörighet, vi börja skryta av.

Erfarenheterna om industriens brandtjänst blir, sammanfattande uttryckt den, att större fasthet, med huvuddelen av ansvaret i brandchefens hand varit till fördel. Nu har på området ej sakkunniga luftskyddschefer givits ett lagligt inflytande, som icke alltid kunnat bli vare sig riktigt eller rätt utnyttjat. Den naturliga värdaren av brandskyddet, brandchefen, har i viss mån ställts utanför. Att det ändå blivit så pass hyggligt, som det har blivit, beror väl på att industrifolket, i tradition av gamla goda förbindelser, konsultationsvägen sökt sina vänner vid brandkåren. Inom det förebyggande arbetet ha vi i Göteborg haft ett mycket gott och fruktbärande samarbete med försäkringsfolket, ett samarbete, som f. ö. grundlagts tidigare.

Hemskyddet.

Luftskyddstillståndet har icke i Göteborg däri genom att några eldsvådettillbud släckts av hemskyddspersonal givit några lärdomar beträffande effektiviteten av hemskyddets brandtjänst. Erfarenheterna ligga så att säga på det organisatoriska området.

Luftskyddstillståndet medförde omedelbart en viss frivillig utrymning, mest av relativt välbärgade mödrar med små barn. Sommarens utflyttning till sommarnöjen har i många stadsdelar redan i fred sådan omfattning, att den kan jämsställas med utrymning. Erfarenheterna på det organisatoriska området visar tydligt, att i många fall mycket stora svårigheter uppstå att fylla personalbehovet inom hemskyddets brandtjänst. En annan omständighet visar ytterligare samma sak. I moderna, nybyggda stadsdelar flyttar gärna en mängd unga, nybildade familjer in. Här har maken varit mobiliserad, och de unga fruarna med sina småbarn ha varit borta ur staden. Där har

det ibland icke funnits möjlighet att tillsätta någon hemskyddspersonal alls.

Erfarenheterna ge vid handen, att hemskydden måste sammanföras i större organisatoriska enheter — *block*. Göteborg har varit uppdelat i 276 block, sålunda ganska stora enheter. Blockledarna ha här — med medgivande från luftskyddschefen — givits rätt, att samordna och organisera på sådant sätt, att i första hand det primära brandskyddets krav någorlunda fyllts. Min erfarenhet är alltså den, att hemskyddets viktigaste behov är att få blockledare, som i instruktion givas mycket vidsträckta fullmakter, så att de vid varje förändring i läget kunna vidtaga de organisatoriska förändringar, som kunna erfordras. Hemskyddets brandtjänst kan då komma att variera mellan verkliga små blockbrandkårer till brandpatruller i varje hus.

Jag vill emellertid klart säga ifrån, att min erfarenhet varken från Finland eller från luftskyddstillståndet hos oss 1940 pekar på blockbrandkåren annat än som ett undantagsfall. I och med detsamma den organisationsformen väljes, har man frångått grundidén hos hemskyddets brandtjänst, nämligen små avdelningar, som skola släcka eldsvådorna på *tillbudets stadium*. Kan ej hemskyddet fungera tillfredsställande, skall *brandkåren* utökas. Håll alltså brandkårens organisationsplan sådan, att den kan utvecklas snabbt och utan omgång för att fylla de uppgifter, hemskyddets brandtjänst ej kan lösa.

Till sist ber jag få anföra följande. Det är naturligt att hemskyddet, som berör alla och envar, blir den del av luftskyddet, om vilken det talas och skrives mest. Ibland har det verkat på mig, som även från luftskyddets högsta ledning, hemskyddets förutsatts vara det centrala icke minst i brand-

tjänsten. Denna ordets makt över tanken är farlig, låt oss komma överens om att *brandkåren* i krig som i fred är brandtjänstens centralorgan, det andra blir utanverk och hjälptrupper.

Det förebyggande arbetet inom hemskyddets brandtjänst har dominerats av *vindssameringen*. Jag tror den uppfattningen är riktig, att denna åtgärd ej får överdrivas. Man vinner icke mycket med att skapa stora brandhårdar nere i *trähuset* i Göteborg; på sitt sätt är det bättre att ha dem högst upp — bara de äro förnuftigt anordnade. I Göteborg gjorde vi så, att på vindskontoren fingo kvarstå lärar, i vilka familjerna kunde packa ned åtskilligt, varefter lärarna lästes eller spikades till. T. o. m. vid en direkt träff i en sådan där lär kan den vara till fördel. Den bromsar upp bomben, så den stannar på vinden; en eld i en dylik packad låda blir aldrig häftigt och bemästras lätt av en brandpatrull. Vi gjorde för övrigt en hel del försök för att visa detta. Brandsatser antändes intill dylika lådor, och resultatet gav tydligt vid handen, att en slät och hel låda praktiskt taget aldrig annat än sveddes av glöden från en brandsats intill densamma. Trasiga och skrovliga lådor tändes däremot lätt.

*

Till sist skulle jag vilja samla mina erfarenheter i några slutord.

Först vill jag då säga, att brandkåren i den aktiva luftskyddstjänsten intager en dominerande ställning. Denna sanning torde väl numera knappast bestridas. Nu ha vi i fred byggt upp en organisation för brandskyddet, under brandchefens ledning, alltså en organisation ledd av personer som tagit brandskyddet till sin livsuppgift.

När ofred hotar, och med ofred följer också en våldsamt ökad brandfrekvens, ställer man brandchefen i viss mån i beroendeställ-

ning av luftskyddschefen. Denna må i och för sig vara en aldrig så dugande karl, han må besitta utomordentliga kvalifikationer o. s. v., men just inom brandskyddets område är han i förhållande till brandchefen lekman. I de allra flesta fall ha säkerligen alla frågor lösts utan några andra friktioner än tidsförlust, ofta förorsakad helt enkelt därav, att brandchefen, som i sitt handlande är i behov av och van vid att handla snabbt, inlänkats i ett byråkratiskt system, där hans beslutanderätt varit begränsad.

Brandchefen skall t. ex. leda sin viktiga tjänstegren från luftskyddscentralen, den saken torde nog vara riktig, men klavbind icke hans handlande i alla möjliga byråkratiska former. Låt honom leda sin brandkår på ungefär samma sätt som i fred från sin huvudstations telegrafvakt, snabbt och enligt systematiskt gjorda förarbeten. Låt eldsväder rapporter snabbt löpa in till honom. Vad tjänar det till att luftskyddschefen först skall fingra på allting? Kom ihåg, att en eldsvåda ökar i omfattning för varje minut, som går, och varje *onödig*

tidspillan är av ondo. Från luftskyddsövningar i Göteborg, är det min bestämda uppfattning, att systemet ofta medför onödig och kanske i allvarets ögonblick ödesdiger tidspillan.

Den viktigaste erfarenheten för mig blir alltså den, att brandchefen vid uppbyggandet av brandtjänstens organisation — således framför allt industriluftskyddets — skall givas en mycket mera självständig ställning. Även luftskyddschefen har viktiga uppgifter; de viktigaste ligga kanske *före* ett flyganfall beträffande ordnandet av evakuering, skyddsrum o. s. v. Sedan dessa uppgifter lösts och luftskyddets aktiva styrkor skola fungera inom de olika etapperna, har brandchefen måhända den mest betydelsefulla ställningen.

Verksamheten i allvarets ögonblick bygger på fredstidens förberedelser. Jag har ett bestämt intryck av, att luftskyddet enbart skulle vinna därpå, att brandtjänstens alla detaljer i fred som krig ledes av brandchefen, som då bör givas en fri och självständig ställning. Någon formel för att lösa denna fråga borde väl finnas.

1940 ett svårt brandår.

Man får gå långt tillbaka i den svenska brandförsäkringens historia för att konstatera ett så förlustbringande skadeår som det nu tilländalupna. En mängd industrier ha drabbats av väldiga brandskador, och även många civilrisker ha gått upp i rök. Och dock ha så omfattande brand- och luftskyddsåtgärder under senare åren vidtagits som väl aldrig tillförne. Med erfarenheterna från förra världskrigets ökade brandfrekvens i hägkomst började man så gott som omedelbart inom brandförsäkrings-

bolagens sammanslutningar och Svenska Brandkårernas Riksförbund och Brandskyddsföreningen bereda sig på att söka förekomma samma olyckliga utveckling även denna gång.

Förbättrade riskgränser och minskade värdeanhopningar samt ökade brandsläckningsanordningar, skärpt vakthållning, god ordning inom fabrikslokaler och noggrann tillsyn ifråga om tillverkningen voro de medel som i första hand stodo till buds. Man ansåg sig ha goda utsikter att med fram-

gång kunna bekämpa den röda hansen befarade framfart, då man visste, att myndigheterna arbetade med största iver i samma syfte och att försäkringstagarna själva voro villiga att bringa stora offer för att rädda sina anläggningar från förödelse. Ty man hade denna gång även att förbereda sig på att möta faran från luften.

Redan med 1938 hade kraven på luftskydd kommit folk att reflektera. En allmän vindsanering i våra samhällen igångsattes. Minutiösa besiktningar av en mängd större industrier föranstaldes av försäkringsbolagen. Industriens målsmän anammade med synbarligen stort intresse härvid lämnade råd och på många håll vidtogos riskförbättringar. Även under 1939 fortsatte i ökat tempo försäkringsbolagen i egen regi denna inspektion av storindustrin.

I december 1939 sände Sveriges Industriförbund tillsammans med Svenska Brandskyddsföreningen ut tvenne cirkulär till sina medlemmar landet runt, vari uppmanades till förstärkt beredskap på brandskyddets område med hänsyn till vikten av att industrialanläggningar och varumagasin skyddades mot brand och förstörelse. Närmare anvisningar lämnades och dessutom påvisades, att brandförsäkringsgivarnas brandingenjörers kostnadsfritt stode till industriens förfogande med råd och anvisningar beträffande lämpliga åtgärder.

Härtill kommo Luftskyddsinspektionens krav på ökad beredskap ur luftskyddssynpunkt. Brandskydd och luftskydd arbetade för samma mål. "Delegationen för brandtekniskt industriluftskydd" upprättades med uppdrag att i samarbete med en motsvarande sektion inom Luftskyddsinspektionen och med biträde av brandingenjörerna införskaffa luftskyddsrapporter och avgiva förslag till brand- och luftskyddsåtgärder beträffande indu-

striella anläggningar och varuanhopningar. Motorsprutor föreskrevos och sådana anskaffades i 1000-tal inom samhällen och fabriker.

Och trots alla dessa åtgärder, all ädagalagd god vilja, kan 1940 betecknas som ett fullkomligt katastrofår. Redan i augusti utvisade årets brandskadeförluster inom industrien en stegring som översteg 100 % i jämförelse med motsvarande tid 1939, vilket år i sin tur företett större förluster än medeltalet under de sista föregående fem åren. Om läget vid årets slut är ännu litet för tidigt att yttra sig, men det sista kvartalets slutspurt har sannerligen icke förbättrat resultatet.

Och vad har då orsaken härtill varit? Ännu kan knappast skyllas på surrogat ifråga om smörjoljor eller råmaterialier. I viss mån naturligtvis på den inom många industrier forcerade arbetstakten. Några tidningar ville göra gällande att orsaken skulle vara av politisk art, sabotage alltså. Den möjligheten finnes givetvis i något eller några fall, där brandorsaken är oviss eller ej kunnat konstateras. Men vid de flesta storbrasorna har man med ganska stor visshet kunnat konstatera brandorsaken. Nej, som vanligt får man nog upprepa: "att med litet mera förutseende och omtanke samt mindre slöhet och slarv många av skadorna borde ha kunnat förekommas eller begränsas". Det är förunderligt detta, huru olika uppfattningen är om vad som är brandfarligt, och huru litet tanken på eldfaran allttjämt dirigerar folks handlande. Har någon någonsin hört någon försäkringstagare medgiva, att hans företag kan anses brandfarligt i något avseende eller att en av honom vidtagen åtgärd kan innebära fara? Huru ofta vidtagas icke dylika åtgärder utan att först brandförsäkringsgivaren tillfrågas och huru ofta måste inte brandingenjören med grämlöse

konstatera, att det är för sent att komma med råd. En än så kraftig premie uppväger dock ofta icke den ökade brandrisken.

En överblick över de största bränderna följer härnedan:

8/1	P. A. Lindgrens affärs- hus, Vingåker	300,000
16/1	Apotekshuset, Sala	100,000
17/1	Sandemans konditori m. m., Jönköping	380,000
20/1	Lindholmens Varv, Gbg	100,000
1/2	Solna Sjukhem, L:a Alby	110,000
1/2	Näslunds Skidfabrik, Örnsköldsvik	150,000
9/2	Ebbes bruk, Huskvarna	350,000
12/2	Hägsells bonings- och af- färshus, Nybro	250,000
14/2	Nordiska Silkecellulosa- fabriken, Norrköping ..	1,005,000
23/2	Uddeholms A/B, Skog- hallsverken	102,000
3/3	Tidningen "Norrskens- flamman", Luleå	176,000
5/3	Hagbyberga gårds ladu- gård, Södermanland	195,000
10/3	Husqvarna Vapenfabriks köttkvarns- och glassma- skinsavd., Huskvarna ..	1,522,000
9/4	Bulltofta flygfälts kontor och förråd, Malmö	860,000
17/4	N. B. Jönssons hus, Storg- gatan 53, Östersund ..	170,000
20/4	Svenska Häftstiftsfabri- ken, Gropen	148,000
27/4	Telegrafverkets förråd, Hässleholm	600,000
2/5	Torsviks Sågverks fanér- fabrik, Härnösand	592,000
10/5	Vallentuna Tegelbruk, Vallentuna	121,000
19/5	Skog i Partille socken ..	100,000
19/5	Uddeholms bolags gård, Uddeholm	160,000
23/5	f. d. Junebro askfabrik m. m., Jönköping	450,000
3/6	Stensnäs säteri, Småland	117,000
5/6	Svenskt Konstsilkes fab- rik, Borås	431,000
7/6	Jakobssons Industrier, Säffle	170,000
10/6	Arboga Tegelbr., Arboga	168,000
10/6	Ramstorps gård, Väster- götland	115,000
12/6	Gjuterimaskiners verkstä- der, Halmstad	261,000
14/6	Kv. Tornet, Haparanda	125,000
15/6	Göteborgs Säckimport m. m., Gullbergsvass, Gbg..	110,000
20/6	Fagersta Bruk, Fagersta	116,000
22/6	Emmaboda Glasverk, Emmaboda	126,000
23/6	Upsala Ångqv., Uppsala	1,293,000
25/6	Väståkra gård, Skåne ..	106,000
6/7	Gasaccumulator, (Åga), Lidingö	186,000

6/7	Div. företag i Norrtulls kåkstad, Stockholm	390,000
15/7	Göteborgs Pulveriserings A/B m. m., Göteborg ..	285,000
25/7	Klefs gårds uthus, Hal- land	115,000
28/7	Sv. Baptistförbundets rek- torsbostad, Folkärna ..	120,000
28/7	Nyby Bruks herrgårds- byggnad, Nyby bruk, c:a	165,000
29/7	Statens Järnvägars gods- tåg, Riksgränsen	1,500,000
6/8	Hultsfreds Träförädlings snickeri, Hultsfred	415,000
9/8	F. Magnussons möbel- fabrik, Värmeshult	131,000
11/8	Iföverkens porslinsmasse- kvarn, Bromölla	194,000
12/8	Oxelösunds Järnverk, Ox- elösund	160,000
18/8	Mölnlycke väveri, Möln- lycke	1,627,000
18/8	Magasin m. m. i Gull- bergsvass, Göteborg	120,000
24/8	Åbylunds gård, Östergöt- land	161,000
30/8	Svengrenska fastigheten, Falkenberg	105,000
15/9	Hersby gård, Lidingö ..	225,000
20/9	Lagerholms färgfabrik m. m., Stockholm	260,000
5/10	Halmstads konstgöd- nings- och foderämnes- magasin, Halmstad	247,000
6/10	Ankarsviks Ångsågs wall- boardfabrik, Johannedal, c:a	1,400,000
11/10	Forsäkers fabriker. Möln- dal	197,000
21/10	Mariebergs gård, Söder- manland	100,000
22/10	Åraslövs gård, Skåne ..	170,000
22/10	Troedsson, Karlssons m. fl:s möbelfabriker, Bjär- num	359,000
23/10	F. Hellgrens boningshus, Boden	225,000
27/11	Gamla Wellpappfabriken, Stockholm	900,000
11/12	Kommunalhuset, apoteket m. m., Luleå Gammelstad	235,000
12/12	Jönköpings Snickerifabr., Jönköping	116,000
14/12	Kattstrupeforsens kraft- stationsbygge, Jämtland	150,000
17/12	Björkborns krutbruk, Björkborn	?

Bränderna ha medfört flera be-
tydande avbrottsskador, varav någ-
ra större ännu icke äro slutregle-
rade.

Vad *civilaffären* beträffar ha ä-
ven eldsvådorna varit många, dock
utan någon egentlig konflagrations-
brand. Premierna för denna del av

brandaffären äro fortfarande under omarbetande, men det första mera omfattande resultatet är att vänta i början av 1941 i form av ett antal nya ortstariffer. För *civila byggnader* har premierna genom införandet hos ett flertal bolag av allmän- och åldersrabatterna undergått en kraftig sänkning. Vad de *fribelägna civilriskerna* beträffar har den nya frizontariffen börjat tillämpas, medförande alltså en väsentlig premiesänkning.

Skogseldarna ha trots en torr försommar varit många men utan större omfattning. Skogsbrand-

skyddet har genom tillkomsten av ytterligare ett antal brandtorn förstärkts.

En premieförhöjning för viss del av industrien har under året beslutats, men endast i ringa grad ännu hunnit tillämpas. Det är endast sådana riskkategorier, vilka enligt brandstatistiken sedan en följd av år visat dåligt resultat, som fått höjda premier.

Värdestegringen har åtföljts av en viss motsvarande höjning av försäkringsbeloppen, dock ännu endast i begränsad utsträckning vad beträffar civilaffären.

FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN.

Skånska Brandkärsförbundet.

Brandkonsulent: Löjtnant *F. Rosenberg*. Exp.: Villagatan 8, Eslöv. Telefon 1053.

Årsberättelse

avgiven av styrelsen för Skånska Brandkärsförbundet
över verksamhetsåret 1939.

Styrelsens sammansättning:

1. Intill årsmötet i Lund den 12 augusti 1939:

Landshövding Johan Nilsson, Kristianstad, ordf. Rektor Gustaf Eliasson, Svalöv, vice ordf. och sekr. Godsförvaltare Fr. Larsson, Kristinehov. Fabrikör N. Rosberg, Olseröd. Stationsinspektör C. J. Brandberg, Bjärsjölagård. Lantbr. Lars Lövevan, Skepparslöv. Fabrikör E. Persson, Munkaljungby. Kamrer John Hansson, Trelleborg. Lantbr. Gunnar Stenson, Fleninge.

2. Vid årsmötet i Lund antogs nya stadgar för förbundet, varefter styrelsen för återstående delen av året fick följande sammansättning:

Landshövding A. E. Rodhe, Kristianstad, ordf. Rektor Gustaf Eliasson, Svalöv, vice ordf., och sekr.

Till förbundet anslutna brandkärskretsar erhöles följande representation i styrelsen:

Malmöhus län:

Kullens brandkärskrets: Lantbr. Gunnar Stenson, Fleninge. Suppl.: Kyrkovaktm. F. Karlsson, Väsby.

Rönnebergs, Onsjo och Harjagers brandkärskrets: Lantbrukare Ernst Jönsson, Slätåker, Dagstorp. Suppleant: Fabrikör N. A. Lindström, Teckomatorp.

Färs och Frosta brandkärskrets: Stationsinspektör C. J. Brandberg, Bjärsjölagård. Suppl.: Brandkärschef H. Norén, Vollsjo.

Torna och Bara brandkärskrets: Lantbr. V. Vadman, Dalby Kungsgård. Suppl.: Agronom H. A:son Moberg, Alnarp, Åkarp.

Oxie, Skytts och Vemmenhøgs brandkårskrets: Kamrer John Hansson, Trelleborg. Suppl.: Dir. Hugo Jönsson, Vellinge.

Kristianstads län:

Åsbo-Bjäre brandkårskrets: Fabrikör E. Persson, Munkaljungby. Suppl.: Fabrikör A. Ekelund, Örskellunga.

Göinge brandkårskrets: V. brandchef H. Palmkvist, Hässleholm. Suppl.: Kamrer Nils Nilsson, Broby.

Villands, Gärds och Albo brandkårskrets: Byggmäst. Yngve Eriksson, Fjällkinge. Suppl.: Fabr. K. Björklund, Vilan, Kristianstad.

Ingelstads och Järrestads brandkårskrets: Brandstodssekr. Simon Simonsson, Spjutstorp. Suppl.: Brandkärschef Albert Larsson, Borrby.

Styrelsen har under året hållit 3 sammanträden, den 1 april, den 12 augusti och den 17 oktober.

Styrelsen har i likhet med vad som har varit fallet under de senaste åren utsett ett arbetsutskott, vilket haft i uppdrag att dels behandla mera löpande frågor, dels förbereda ärenden till styrelsens sammanträden. Detta arbetsutskott hade under första delen av året följande sammansättning: Rektor Gustaf Eliasson, Svalöv, ordf., förvaltare Fr. Larsson och fabrikör E. Persson.

Efter antagande av förbundets nya stadgar vid Lundamötet erhöll arbetsutskottet följande sammansättning: Rektor Gustaf Eliasson, fabrikör E. Persson, byggmästare Yngve Eriksson och agronom H. A. son Moberg.

A. U. har under året haft följande sammanträden, den 10 jan., 27 mars, 16 juni, 24 okt. och 14 dec.

Brandkärsförbundet och kommunerna.

Sedan några år tillbaka har flertalet kommuner inom provinsen lämnat årliga bidrag till brandkärs-

förbundet med belopp varierande från kr. 10:— till 25:—, beroende på folkmängden inom resp. kommuner. Dessa småbidrag har tillfört förbundet en sammanlagd årsinkomst av ungefär kr. 4,000:—. Det har emellertid visat sig nödvändigt att ytterligare engagera kommunerna i brandskyddet och att göra detsamma till en kommunal angelägenhet. Som första åtgärd i detta syfte hade landshövding Thomson, Malmö, inbjudit representanterna för de kommunala nämnderna och styrelserna inom Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härad till överläggning i Teckomatorp den 14 dec. 1939. Till mötet ifråga hade även inbjudits representanter för de nämnda häradernas brandstodsbolag samt brandkärscheferna inom området.

Inbjudan hade hörsammats av praktiskt taget samtliga kommuner. Landshövding Thomson framhöll i sitt hälsningsanförande syftemålet med sammankomsten och understök nödvändigheten av ytterligare åtgärder för brandskyddets och brandförsvarets utveckling och att denna utveckling krävde kommunernas ytterligare medverkan.

Länsnotarie E. Kvistberg, Malmö, höll föredrag om nu gällande lagstiftning på brandkärsområdet, varvid han särskilt redogjorde för brandstadgans innehåll samt för betydelsen av kommunala brandordningar. Ett av överläggningens syftemål var nämligen att intressera kommunerna för antagandet av kommunala brandordningar.

Brandkärsförbundets sekreterare, rektor Gustaf Eliasson, lämnade en kort redogörelse för brandskadornas omfattning på länets landsbygd, varvid framgick att våldiga värden årligen tillintetgöras. Den ytterligare diskussionen visade att kommunalmännen voro intresserade för dessa frågor och att de insågo både betydelsen av och det nödvändiga i att taga dessa under

allvarligt övervägande. Efter sammanträdet samlades deltagarna till en enkel måltid, varvid gästfrihet utövades av häradsbolaget.

Landshövding Thomson blev därvid särskilt hyllad, dels såsom nybliven landshövding och dels för att han ställt sig som inbjudare till dagens överläggning.

Jubileumsfond och stipendier.

I samband med 25:te årsmötet insamlades ett mindre belopp som grundplåt till en s. k. jubileumsfond. Bidrag till denna grundplåt erhöles framför allt från försäkringsbolaget Skåne och Skånska Städernas Brandförsäkringsförening med ett sammanlagt belopp av c:a 1,000:— kr. Denna fond har sedan årligen tillväxt, dels med räntor och dels med viss del av förbundets årliga överskott, så att densamma numera uppgår till c:a 10,000:— kr. Syftet med denna fond är att dess avkastning skall användas som stipendier till brandkärsmän till hjälp för deras yrkesmässiga utbildning, vilka stipendier getts dels i form av studieresor, dels så att vederbörande stipendiat får vistas någon tid på en yrkesmässig stadsbrandkår. Under år 1939 har utdelats 2 stipendier, ett till chefen för Fjälkinge frivilliga brandkår, byggmästare Yngve Eriksson, 100:— kr. för studier inom landet, ett till chefen för Alnarps frivilliga brandkår, agronom H. A:son Moberg å 200:— kr. för att han i samband med ett besök i Tyskland skulle göra sig underättad om brandväsendets organisation på den tyska landsbygden.

Brandkårsförbundet och luftskyddet

Som närmare framgår av konsulentens årsberättelse har ett ganska omfattande samarbete ägt rum mellan de båda länsförbunden för civilt luftskydd och brandkårsförbundet. Som ett led i brandkårs-

förbundets upplysnings- och propagandaverksamhet på detta område förtjänar nämnas att förbundets styrelse inköpt en kopia av Riksluftskyddsförbundets propagandaoch upplysningsfilm för en kostnad av något över 300:— kr.

Förbundets 30:de årsmöte

hölls i Lund å Akademiska föreningens stora sal lördagen den 12 aug. 1939. Detta årsmöte erhöles en alldeles särskilt högtidlig prägel. Styrelsen ville ta tillfället i akt att för den stora allmänheten uppvisa resultatet av förbundets 30-åriga verksamhet och samtidigt fästa dess uppmärksamhet på betydelsen av ett välordnat och effektivt brandskydd.

Programmet upptog dels en högtidssammankomst med anförande och föredrag i Akademiska föreningens stora sal, vilken var till trängsel fylld, varför de deltagande kunde uppskattas till c:a 700—800 personer. Förbundets hittillsvarande ordförande, landshövding Johan Nilsson, höll hälsningsanförande, vari han med några ord berörde de allmänna förutsättningarna för förbundets verksamhet och betydelsen av dess fortsatta utveckling.

Rektor E. Forslid, Svalöv, som utarbetat förbundets historik, talade över det Skånska brandväsendets historiska utveckling.

Agronom H. A:son Moberg, vilken med stipendier från förbundet besökt Tyskland för att därstädes studera brandväsendets organisation på den tyska landsbygden, lämnade en kort redogörelse för sina intryck och iakttagelser.

Rektor Gustaf Eliasson talade om förbundets framtidsuppgifter, varvid han särskilt framhöll betydelsen av att brandskyddet göres till en hela folkets angelägenhet.

Efter föredragen framfördes lyckönskningar till förbundet för dess gagnande verksamhet. Landshövding Thomson framförde Mal-

möhus läns tack för vad förbundet utträttat. Landshövding Rodhe talade å Kristianstads läns vägnar. Borgmäst. Gamstorp, Lund, framförde lyckönskningar från Skånska Städernas Brandförsäkringsinrättningar.

Disponent E. Aug. Persson, Stångby, talade å de Skånska Häradsbolagens vägnar i allmänhet samt ävenledes för Torna och Bara häraders brandstodsbolag, inom vars område brandkärshögtiden ägde rum. Blommor, hedersgåvor och utmärkelser överlämnades.

Sedan högtidssammankomsten var till ända samlades deltagarna i Lundagård — utanför Akademiska föreningen, varest Malmö stads brandkår gav konsert. Här talade ordföranden i Svenska Brandkärernas Riksförbund, landshövding Nils Edén, Stockholm, vilken i ett längre stilfullt anförande frambar Riksförbundets lyckönskningar till Skånska Brandkårsförbundet, varvid han framhöll den roll förbundet spelat som föregångare då det gällde att uppbygga den svenska landsbygdens brandskydd.

På planen utanför Akademiska föreningen voro uppställda bemannade utryckningsfordon från ett 30-tal av till förbundet anslutna brandkårer. Brandmännen stodo uppställda framför fordonen i två led under det fronten passerades av landshövdingarna Edén, Nilsson och Rodhe jämte förbundets sekreterare, rektor Gustaf Eliasson, härvid hälsades samtliga kårer.

Sista punkten av mötesprogrammet utgjordes av en defilerings av brandkärerna genom staden under musik av Malmö brandkårs musikår.

Middagen i Bjärred.

Efteråt samlades deltagarna till subskriberad middag på Bjärreds hotell till ett antal av i runt tal 500.

Under måltiden höllos åtskilliga anföranden därvid främst må nämnas av landshövdingarna Edén, Nilsson och Rodhe.

Förutom kårernas representanter och övriga medlemmar av förbundet hade styrelsen inbjudit närmare ett 100-tal hedersgäster. Som bidrag till representationskostnaderna hade beredvilligt lämnats belopp från Skånska Städernas Brandförsäkringsinrättningar, Torna sparbank och Torna och Bara häraders brandstodsbolag.

Med hänsyftning till den stora och representativa anslutningen, det uppgjorda programmet och dess lyckliga genomförande under synnerligen vacker inramning och i strålände sol kan Skånska Brandkårsförbundets 30-årsjubileum betecknas såsom den dittills största manifestationen av brandväsendets utveckling på rikets landsbygd.

Historik över Skånska Brandkårsförbundets 30-åriga verksamhet.

I samband med 30-årsjubileet vidtog styrelsen i tid åtgärder för utarbetande av en historik över förbundets verksamhet och utveckling. Rektor E. Forslid, Svalöv, åtog sig att utarbeta densamma, vilket uppdrag han fyllde på ett synnerligen förtjänstfullt sätt.

Tryckningskostnaderna för historiken täcktes till någon del av annonsinkomster samt dels av inkomster från försäljning. Arbetet trycktes i en upplaga av 2,500 ex.

Förbundets konsulenter.

Förbundets ordinarie konsulent har varit löjtnant Folke Rosenberg, vilken tillträdde sin befattning år 1936. Som biträdande konsulent har varit anställd löjtnant O. Stiernstedt, varjämte biträde ofta erhållits av brandbefälet i Skånes städer.

Sammandrag över förbundets

I n k o m s t e r.

Behållning vid årets början:

Innestående å postgiro	383: 60	
" " jubileumsfonden	10,192: 71	
" " Svalövs Sparbank	2,524: 87	
" " Lunds Sparbank	69: 63	
Kontant i kassan	320: 76	13,491: 57

Anslag från häradsbolagen:

Göinge härads ömses. brandförs.-förening	1,693: —	
Ljunits och Herrestads Brandstodsbolag	245: —	
Åsbo-Bjäre småbrukares brandförs.-förening ..	250: —	
N. Åsbo härads brandförsäkringsförening	749: —	
Rönnebergs m. fl. häraders brandstodsbolag	1,340: —	
Luggude härad	500: —	
Färs och Frosta Nya Brandförs.-förening	540: —	
Ingelstad och Järrestads härads Brandförsäk- ringsförening	778: 32	
Willands, Gårds och Albo brandförs.-bolag	1,873: —	
Oxie, Skytts och Wemmenhögs härads brandför- säkringsförening	2,360: —	
Torna och Bara härads ömsesidiga brandförsäk- ringsförening	1,166: —	11,494: 32
Bidrag till instruktionskurs från Riksförbundet	300: —	
Bidrag från Gamla sparbanken i Lund	1,000: —	
Hotellbesiktningar	430: —	
Anslag från kommuner	4,250: —	
Försålda minnesskrifter	3,377: —	
Hyra för film	866: 46	
Ränteinkomster	286: 45	
Bidrag till årsmötet	725: —	
Annonser i minnesskriften	873: 40	
Diverse inkomster	460: —	
Summa kronor	37,554: 20	

räkenskaper för år 1939.

U t g i f t e r.

Konsulent och upplysningsverksamhet:

Avlöning till konsulent Rosenberg	5,775:39	
Förbundets andel i pensionsavgiften	610:40	
Konsulent Rosenbergs resor och dagsarvoden ..	4,946:32	
Utlägg för porton och telefon	497:85	
Semestervikarie för konsulent Rosenberg samt biträde å expeditionen	1,332:85	
Hyra för filmvisningsapparat	670:—	
Resekostnader och föredragsarvode m. m. vid bildandet av luftskyddsföreningar	598:35	
Övriga reskostnader, föredragsarvode m. m. ..	1,209:20	
Instruktionskurser	1,188:60	
Inventarier och skrivmateriel m. m. på exp.	941:20	17,770:16
Sekreterarearvode	1,200:—	
Skrivbiträde, porton, telefon m. m. hos sekr.	630:75	
Resekostn. åt sekreteraren	92:50	1,923:25
Styrelsens och arbetsutskottets sammanträden		1,288:60
Omkostnader för årsmötet		1,326:10
Revisionskostnader		86:20
Stipendier ur jubileumsfonden		300:—
Kostnader för minnesskriften		4,647:40
Annonskostnader		200:—
Bidrag till Röda Korsets finlandsambulans		300:—
Diverse utgifter		819:48
<i>Behållning vid årets slut:</i>		
Innestående å postgiro	20:84	
” ” jubileumsfonden	8,647:51	
” ” Svalövs sparbank	75:74	
” ” Lunds sparbank	6:41	
Kontant i kassan	142:51	8,893:01
	<u>Summa kronor</u>	<u>37,554:20</u>

Eslöv den 17 december 1940.

Styrelsen för Skånska Brandkårsförbundet:

A. E. RODHE.

Gustaf Eliasson.

Vaktombyte på brandchefsposten i Göteborg.

Brandchefen Eric Nicander lämnade på grund av uppnådd pensionsålder sin 32-åriga tjänst vid Göteborgs brandkår den 15 januari 1941.

Det var 1908, som han blev t. f. vice brandchef. År 1910 förordnades han till ordinarie vice brandchef, vilken befattning han skötte till 1932, då han utnämndes till brandchef.

Under den mångåriga tjänsten som vice brandchef deltog Eric Nicander verksamt i det under tiden pågående nydaningsarbetet, som betingades särskilt med anledning av brandkårens automobilisering och därmed följande omläggning av såväl utrustnings- som personalorganisationerna.

Efter sitt tillträde till brandchefsbefattningen har han fortsatt ledningen av Göteborgs brandväsen

i den för Göteborgs brandkår utmärkande traditionella anda, som avser att giva kåren full slagkraft för uppgifterna i den stora industri- och hamnstaden och att utveckla stadens brandskydd till ett föredöme.

Under hans tid hava nya brandstationer tillkommit på Heden och i Lundby, hamnskyddet har förstärkts med nya sprutbåtar, brandtelegrafan har ombyggt till en modern brand- och polistelegraf, brand- och ambulansfordonen hava utökats med nyaste typer, personalorganisationen har ökats och givits goda avlöningsförhållanden och ett givande förebyggande brandskyddsarbete har bedrivits. Under hans chefstid har Göteborgs brandkår väl hävdad sitt allmänna anseende för vackra släckningsarbeten och räddning av betydande värden.

Eric Nicanders förtjänstfulla verksamhet har kanske icke mycket omtalats, men detta får tillskrivas hans försynta väsen och tillbakadragenhet från offentligheten.

Förutom arbetet för den egna staden har Eric Nicander verkat för brandskyddet och brandväsendet i allmänhet bl. a. såsom flerårig styrelsemedlem i Svenska Brandskyddsföreningen, vice ordförande i Göteborgs och Bohusläns brandkårsförbund och medlem i den kommitté, som handhaft ledningen av brandbefälsaspiranternas utbildning.

Sina 60 år nådde Eric Nicander den 15 januari med sådan vigör, som till och med medgivit honom att nu åter rycka in i det militära fältlivets strapatser, vilket ger oss förhoppning att allt fortfarande få del av hans mångåriga erfarenheter på brandväsendets område.

R. S.

Nils Grönvall som nu tillträtt befattningen som brandchef i Göteborg, har bakom sig en synnerligen förtjänstfull och framgångsrik verksamhet i brandväsendets tjänst.

Härom må anföras följande.

Utbildning vid Malmö brandkår 1921—1922, vice brandchef i Jönköping 1922—1929, brandkapten i Göteborg 1930—1932, vice brandchef i Göteborg 1933—14/1 1941, studier vid en del utländska brandkårer samt tjänstgöring vid Åbo brandkår under del av kriget 1940.

Den medverkan Nils Grönvall givit brandväsendet i Göteborg har präglats av aldrig svikande energi och framsynt duglighet. Här må endast framhållas det synnerligen värdefulla arbete, han nedlagt på det honom givna uppdraget om ciwila luftskyddets ordnande i Göteborg, vilket genom praktisk utdanning blivit normgivande i mycket även ute i landet.

Såsom brandkonsulent i Jönköpings län 1926—1929 och i Göteborgs och Bohus län 1934—1940 har Nils Grönvall därjämte med full insikt om betydelsen av även de icke kasernerade brandkårerna, bidragit till det allmänna brandväsendets utveckling och utbildning inom nämnda län.

För brandväsendet i dess helhet har Nils Grönvall nedlagt ett mycket givande arbete såsom medlem i Riksförbundets arbetskommission alltså sedan 1930 och i Standardiseringskommissionens normkommitté för brandmateriel. I Riksförbundets centralstyrelse är han suppleant sedan 1935.

Nils Grönvalls oegennyttiga och

beredvilliga duglighet har helt naturligt tagits i anspråk för hans medverkan i ett flertal utredningar i frågor berörande brandväsendet och det förebyggande brandskyddet. Därjämte må anföras, att han kallats till brandsakkunnig i Luftskyddsinspektionen och utsetts till vice ordförande i den nya Svenska Brandbefälsföreningen.

Den arbetsglädje och framstående duglighet Nils Grönvall redan ägnat brandväsendet få vi säkerligen anse som en borgen för att han alljämt skall bli en kraft att räkna med ej blott i sin nya chefsbefattning utan även för vårt brandväsendets och vårt brandskydds fortvarande utveckling i rätt riktning.

R. S.

Svenska Brandkårernas Riksförbund har gjort en stor förlust, dess styrelseledamot, biträdande direktören i Försäkrings A/B Skandia, *N. Nordengren*, avled den 13 sistlidne december i en ålder av endast 47 år.

Den bortgångne var född den 27 juni 1893, blev student 1912 och studerade sedan vid Tekniska Högskolan och Stockholms Högskola samtidigt som han hade anställning vid Statens järnvägars järnvägsbygge. År 1916 anställdes N. som tjänsteman hos Försäkrings A/B Skandia och var sedan 1930 biträdande direktör i detta bolag.

Brandskyddet hade i Nordengren en energisk förkämpe. Han hade i många år arbetat på att få till stånd förbättrade brandskyddsförhållanden vid våra industrier. Det kan även framhållas att N. var initiativtagare till skogsbrandskommittén, vilken utarbetat förslaget till den nya brandlagen. Bland N:s övriga uppdrag må nämnas styrelseledamotskap i Elektriska materialkontrollanstalten, Brandförsäkringsbolagens tekniska civilriskcentral m. fl.

Det har med rätta sagts att med Nordengren bortgick en av förgrundsfigurerna inom svensk brandförsäkringsverksamhet. Hans omfattande kunskaper och aldrig sinande energi togs i anspråk på många sätt.

Genom sitt vänsälla väsen och sitt alltid glada humör gjorde han sig omtyckt av alla han kom i beröring med.

Frid över hans minne!

Vikariat som vice brandchef

vid Trollhättans brandkår ledigt för ansökan.

Ansökan insändes före den 15. februari 1941.

Närmare upplysningar genom

Brandchefen, Trollhättan.